

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

_____ Т.Ф. Бірюкова
(підпис)
«_____» _____ 2023

**ЯКІСТЬ ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

підготовки магістрів

очної (денної) форми здобуття освіти

спеціальності 054 «Соціологія»

освітньо-професійна програма «соціологія»

Укладач: Ратушна Таїсія Олександрівна, к.соц.н., доцент кафедри соціології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол №_від “ ” _____ 2023 р.
Завідувач кафедри соціології
_____ В.О. Скворець
(підпис)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол №_від “ ” _____ 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
_____ Н.В. Горло
(підпис)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

_____ Т.О. Ратушна

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 054 Соціологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1-й	1-й
Освітньо-професійна програма «Соціологія»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		14 год.	2 год.
		Семінарські	
		14 год.	2 год.
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Самостійна робота	
		62 год.	86 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Якість емпіричних досліджень» є набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок для забезпечення якісного проведення емпіричних соціологічних досліджень.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Якість емпіричних досліджень» є:

- ознайомлення студентів зі специфікою проведення емпіричних соціологічних досліджень різних типів;
- формування знань з оцінки якості соціологічного дослідження;
- формування знань з аналізу шляхів підвищення якості складових соціологічного дослідження;
- оволодіння вмінням уникати помилок при проведенні соціологічного дослідження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні

знати:

- технологію проведення конкретних соціологічних досліджень
- основні вимоги до складання програми емпіричного соціологічного дослідження;
- характеристики якості соціологічної інформації;
- шляхи підвищення якості складових соціологічного дослідження.

здобувачі повинні **вміти:**

- забезпечувати якість збору, аналізу та інтерпретації даних соціологічних досліджень;

- забезпечувати якість представлення та презентації результатів емпіричних соціологічних досліджень;
- обґрунтовувати шляхи підвищення якості проведення емпіричних соціологічних досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та **компетентностей**:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>ЗК02. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>СК03. Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію.</p> <p>СК04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.</p> <p>СК05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проектів українською та іноземною мовами.</p> <p>СК07. Здатність розробляти та оцінювати соціальні проекти і програми.</p> <p>СК09. Здатність презентувати результати наукових досліджень і готувати наукові доповіді та публікації.</p> <p>СК10. Здатність обирати методологію та зіставляти результати різних соціологічних досліджень.</p>	<p>Лекції, керовані дискусії, метод проблемного викладу матеріалу, групові практичні роботи, творчі роботи, презентації, тестування в системі Moodle; опитування на семінарських заняттях</p>
<p>РН01 Вміння аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.</p> <p>РН02 Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.</p> <p>РН04 Вміти збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.</p> <p>РН05 Вміти обговорювати результати соціологічних досліджень та проектів українською та іноземною мовами.</p> <p>РН06 Відповідально відноситися до обов'язку дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p>	<p>Підготовка індивідуального/групового дослідницького завдання; творче завдання з презентацією його результатів</p>

<p>PH10 Узагальнювати результати власних наукових досліджень та презентувати їх у наукових доповідях, публікаціях.</p> <p>PH11 Обрати методологію та зіставити результати різних соціологічних досліджень.</p>	
--	--

Міждисциплінарні зв'язки

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Підготовка підсумкових документів дослідження», «Соціологічні методи маркетингового дослідження», «Соціальний маркетинг».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Забезпечення і оцінка якості дизайну емпіричного соціологічного дослідження

Якість соціологічного дослідження як одна з найбільш загальних характеристик його наукової та практичної значущості. Системність соціологічного дослідження. Якість програми соціологічного дослідження. Формулювання та обґрунтування соціальної проблеми.

Визначення якості соціологічного дослідження в залежності від якісних характеристик проблеми, мети, та завдань соціологічного дослідження. Логічний аналіз понять як вимога глибокого і точного пояснення їх змісту і структури. Інтерпретація основних понять дослідження та її значення. Операціоналізація основних понять дослідження як процес виокремлення складових частин досліджуваного явища та встановлення між ними взаємозв'язку. Вплив якості проведення операціоналізації для подальшої розробки інструментарію соціологічного дослідження. Загальні вимоги до формулювання гіпотез соціологічного дослідження.

Вибір інструментарію соціологічного дослідження в залежності від мети та завдань. Основні вимоги до розробки інструментарію соціологічного дослідження. Якість інструментів збору первинної соціологічної інформації. Якість вимірювання в емпіричному дослідженні

Змістовий модуль 2. Забезпечення якості організації та реалізації емпіричного соціологічного дослідження

Організація соціологічного дослідження як діяльність, яка забезпечує всі необхідні умови для здійснення ефективного наукового пошуку. Загальний огляд етапів соціологічного дослідження. Забезпечення якості вибіркового соціологічного дослідження. Поняття загального плану дослідження. Робочий план соціологічного дослідження як засіб впорядкування та деталізації дослідницьких процесів. Організаційні питання та ресурсозабезпечення соціологічного дослідження. Матеріально-технічна база дослідження. Формування дослідницької групи та її склад. Проведення польового етапу соціологічного дослідження. Кількість виконавців (анкетерів, інтерв'юерів, спостерігачів і т.д.) та оперативність збору інформації. Якість підготовки виконавців (анкетерів, інтерв'юерів, спостерігачів і т.д.). Кошторис соціологічного дослідження.

Змістовий модуль 3. Якість аналізу даних емпіричних соціологічних досліджень

Якість засобів первинної обробки даних (кодувальні картки, логічні схеми обробки інформації і т.д.). Перевірка якості зібраного матеріалу. Створення масиву даних та якість первинного групування зібраної інформації. Представлення даних в статистичних показниках і таблицях. Правила побудови таблиць та графіків за даними одномірних, двомірних та багатомірних розподілів. Підвищення якості обробки та аналізу даних за

допомогою спеціальних програм. Якість інтерпретації даних дослідження та загроза суб'єктивізму. Обробка результатів опитування за темою дипломного проекту. Створення одномірних та двомірних розподілів. Концептуальна побудова викладення результатів опитування та розробки рекомендацій на основі проведеного соціологічного дослідження.

Змістовий модуль 4. Забезпечення якості представлення результатів соціологічного дослідження

Загальна характеристика підсумкових документів емпіричного соціологічного дослідження. Якість графічного представлення результатів соціологічного дослідження. Презентація та публікація результатів соціологічного дослідження. Представлення результатів соціологічного дослідження в наукових працях. Представлення результатів соціологічного дослідження в ЗМІ. Підготовка публічного виступу для представлення результатів соціологічного дослідження. Якість роботи соціолога та професійна етика. Професійна діяльність соціолога. Якість, точність і об'єктивність наданої соціологом інформації як один з чинників успіху соціальних перетворень, можливість недопущення чи безболісного долання соціальних конфліктів, збереження соціальної стабільності. Проблема професіоналізму соціолога в умовах соціальних трансформацій в Україні. Підвищення суспільного попиту на проведення соціологічних досліджень та якість підготовки фахівців у цій сфері. Морально-правова регламентація професійної діяльності соціологів. Особиста моральна відповідальність соціолога за якість результатів своєї роботи. Етика наукової діяльності та професійного спілкування соціологів. Кодекс професійної етики соціолога. Дотримання кодексу професійної етики соціолога як запорука якості його роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дис т ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	4	2		2		11	15	5	10	15
2	15	4	2	2	2		11	13	5	10	15
3	15	2			4	2	11	13	5	10	15
4	15	6	2		2		11	15	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	16	6	2	10	2	44	56	20	40	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30	30	20	20	40
Загалом					90					100	

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Забезпечення і оцінка якості дизайну емпіричного соціологічного дослідження	4	2
2	Забезпечення якості організації та реалізації емпіричного соціологічного дослідження	4	
3	Якість аналізу даних емпіричних соціологічних досліджень	2	
4	Забезпечення якості представлення результатів соціологічного дослідження	4	
Разом			2

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Забезпечення і оцінка якості дизайну емпіричного соціологічного дослідження	4	
2	Забезпечення якості організації та реалізації емпіричного соціологічного дослідження	4	
3	Якість аналізу даних емпіричних соціологічних досліджень	2	
4	Забезпечення якості представлення результатів соціологічного дослідження	4	2
Разом			2

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
ЗМ 1	Практична робота: аналіз кейсів	Практична робота: аналіз кейсів Вимоги до виконання: Необхідно розглянути 2 кейси (окрім розглянутих на лекції) дизайнів соціологічного дослідження і проаналізувати їх з точки зору якості програми та інструментарію	9-10 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді. 7-8 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, непослідовність у аргументації; 4-6 бали – робота неповна, поверховий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1-3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу	10
	Тестування	Тестування на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144) за темою «Забезпечення і оцінка якості дизайну емпіричного соціологічного дослідження»	0,5 бала за кожную правильну відповідь. На проходження тесту дається одна спроба	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
ЗМ 2	Тестування	Тестування на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144) за темою «Забезпечення якості організації та реалізації емпіричного соціологічного дослідження»	0,5 бала за кожную правильну відповідь. На проходження тесту дається одна спроба	5
	Практична робота	Підбір та обґрунтування організаційних заходів для проведення різних соціологічних досліджень. Ситуації дослідження формулюються викладачем і розміщуються на сторінці курсу на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144)	9-10 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді. 7-8 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, непослідовність у аргументації; 4-6 бали – робота неповна, поверховий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1-3 бали – короткий	10

			поверховий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
ЗМ 3	Відповідь на семінарі, дискусія у групі, презентація	Питання за темою «Якість аналізу даних емпіричних соціологічних досліджень» та план семінарського заняття розміщені на сторінці дисципліни на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144)	9-10 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді. 7-8 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, непослідовність у аргументації; 4-6 бали – робота неповна, поверховий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1-3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу	10
	Тестування	Тестування на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144) за темою «Якість аналізу даних емпіричних соціологічних досліджень»	0,5 бала за кожную правильну відповідь. На проходження тесту дається одна спроба	5
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
ЗМ 4	Практична робота	Презентація власного міні-проєкту за темою «Етичні принципи та якість роботи соціолога»	9-10 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді. 7-8 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, непослідовність у аргументації; 4-6 бали – робота неповна, поверховий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1-3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу	10
	Тестування	Тестування на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144) за темою «Забезпечення якості представлення результатів соціологічного дослідження»	0,5 бала за кожную правильну відповідь. На проходження тесту дається одна спроба	5

Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Тестування	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144)	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	Даний вид завдання виконується он-лайн на платформі Moodle (https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2144) в день проведення підсумкового контролю. Передбачає відповіді на проблемні питання за темами курсу.	20-18 – робота повністю розкриває питання, логічно структурована, здобувачі оперують теоретичними поняттями, розглянутими під час вивчення дисципліни, наявні висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з соціальної практики; 17-14 – положення та висновки у роботі недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень, робота має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, робота має описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура відповідей	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Богдан О. Що варто знати про соціологію і соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. Київ : Дух і літера, 2015. 380 с.
2. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. Київ : Інститут соціології НАН України, 2007. 320 с.
3. Соціологія: організація емпіричного дослідження. Навч. посібн. / уклад. Балановський Я. М. Умань : Візаві, 2019. 471 с.

Додаткова

1. Defining and assessing research quality in a transdisciplinary context / B. M. Belcher et al. *Research Evaluation*. 2015. Vol. 25, no. 1. P. 1–17. URL : <https://doi.org/10.1093/reseval/rvv025> (date of access: 08.07.2023).
2. Fàbregues S., Paré M.-H., Meneses J. Operationalizing and Conceptualizing Quality in Mixed Methods Research: A Multiple Case Study of the Disciplines of Education, Nursing, Psychology, and Sociology. *Journal of Mixed Methods Research*. 2018. Vol. 13, no. 4. P. 424–445. URL : <https://doi.org/10.1177/1558689817751774> (date of access: 08.07.2023).
3. Ochsner M., Wolbring T., Hug S. E. Quality criteria for sociology? What sociologists can learn from the project «developing and testing research quality criteria in the humanities». *Sociologia E Politiche Sociali*. 2015. No. 2. P. 90–110. URL : <https://doi.org/10.3280/sp2015-002005> (date of access: 08.04.2024).
4. Schneiderberg, C. Conventions of Quality Criteria of Empirical Social Research. *Forum Qualitative Sozialforschung Forum: Qualitative Social Research*. 2023. 24(3). URL : <https://doi.org/10.17169/fqs-24.3.3994>.
5. Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook) / за заг. ред. К. Г. Сіріньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 156 с.

Інформаційні ресурси

1. Cases. URL : <https://cases.media/>.
2. Опитування громадської думки. Як правильно розуміти та інтерпретувати соціологічні дані. Посібник для журналістів та всіх, хто працює з соціологічними даними. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Київ : 2020. URL : <https://dif.org.ua/uploads/pdf/514094735644fc3693e56b7.70191677.pdf>.
3. Офіційний сайт Інституту соціології Національної Академії Наук України. URL : <http://www.i-soc.com.ua/institute/>.
4. Офіційний сайт Київського міжнародного інституту соціології. URL : <https://www.kiis.com.ua/>.
5. Офіційний сайт Соціологічної асоціації України. URL : <http://www.sau.kiev.ua/>.
6. Соціологічна група «Рейтинг». URL : <https://ratinggroup.ua/>.
7. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL : <https://razumkov.org.ua/>.
8. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL : <https://dif.org.ua/>.